

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Иванка Данева - Нов български университет, гр. София,
професионално направление 3.8. „Икономика”, научна специалност 05.02.05.
„Финанси, парично обръщение, кредит и застраховка”

Относно: присъждане на образователна и научна степен „доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.8. Икономика; научна специалност Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност /счетоводство и одитинг/.

Основание за представяне на становището: Заповед № 3-РК-200/28.06.2021 год. на Ректора на НБУ за утвърждаване на състав на научно жури за провеждане на заседание за защита на дисертационен труд и решение на Научното жури от юли 2021 година.

Автор: Десислава Георгиева Маврова -редовен докторант в НБУ

Тема на дисертационния труд: „Счетоводната информация в управлението на платежните операции и инструменти в търговските банки”

Научен ръководител: доц.д-р Станислава Георгиева

1. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е в общ обем от 191 стр., който е разпределен, както следва: въведение – 4 стр.; три глави – 147 стр.; заключение –5 стр.; библиография – 6 стр., съдържаща 82 заглавия, от които 63 литературни източници; девет приложения с общ обем 17 страници.

В структурно отношение разработеният дисертационен труд следва възприетата от академичната общост концептуална схема на този вид докторско изследване.

Въведението обосновава актуалността на изследването, неговите цел и задачи, обект и предмет, а също и очертава авторската теза. **Основна цел** на разработката е въз основа на изследване на платежните операции и процеси в търговските банки, а също и на създаваната за тях счетоводна информация да се очертаят, систематизират и аргументират възможности за усъвършенстване на технологията на разплащателния процес, а също и на модела за управление на счетоводната информация за платежните операции в банковата сфера. Формулирани са изследователските задачи, чието решаване води до реализирането на целта на изследването. *Предмет* на дисертационния труд е счетоводно-информационното обезпечаване на платежните операции и инструменти в търговските банки като важна предпоставка за ефективното им организиране и управление. *Обект* на изследване в дисертационния труд са търговските банки и платежните операции и инструменти в тях. *Изследователската теза* представлява интерес в теоретико-приложен аспект. Тя се изразява в твърдението, че въпреки нормативната обособеност и дефиниране на процеса на счетоводно отчитане и технология на безличните разплащания в

търговските банки, съществуват неизползвани възможности, а също и проблеми, чието решаване би довело до усъвършенстване на общото банково управление. Ясно са формулирани методологията на изследването, а също и информационното му обезпечаване.

На предимно методологико-методически постановки е посветена първа глава, в която се прави преглед на развитието на платежните операции и инструменти като обект на счетоводството на търговските банки. Характеризирани са особеностите на платежните операции, като е направена е класификация и е разгледана правната им рамка. Въз основа на анализ на проблемни аспекти при счетоводно-информационното осигуряване на управлението на платежните операции и инструменти в търговските банки в изследването са очертани възможности за усъвършенстване на счетоводно-информационното осигуряване на управлението на търговските банки за платежните операции и инструменти и е представен модел за управление на счетоводната информация за платежните операции и инструменти в търговските банки.

Приложената методология на научно изследване, а именно историко-логически метод за проследяване на състоянието и измененията в платежните операции и процеси в търговските банки, анализ и обобщаване, системно-структурен и функционален анализ на данните за платежното посредничество на търговските банки, провеждане на срещи и интервюта със сътрудници в търговски банки и други съответстват на поставените цел и задачи на дисертационния труд.

Това дефинира дисертационния труд като актуално и значимо за обществото изследване, съдържащо конкретни теоретико-приложни резултати.

2. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Изследователските постижения на докторанта в научно-методологичен и приложен аспект, представени взаимнообвързано и в логическа подреденост обхващат:

На първо място, задълбоченото представяне на платежните операции и инструменти, като обект на счетоводството на търговските банки. Докторантът отделя специално внимание на особеностите на платежните операции и инструменти и прави обобщение на техни класификации. Осъществени са проучвания с теоретико-приложен характер, отнасящи се до организацията на синтетичното и аналитичното отчитане на платежните операции и инструменти, технологичните особености на разплащателния процес, както и до осъществяването на някои от специфичните платежни операции и тяхното счетоводно третиране в търговските банки. Това е добра основа за разкриване на проблемни аспекти, свързани със счетоводното отчитане на платежните операции и инструменти в търговските банки.

На второ място, докторантът очертава някои възможности за усъвършенстване на счетоводно-информационното осигуряване на управлението на търговските банки за платежните операции и инструменти, които на свой ред водят до оптимизация на счетоводното им отчитане и повишаване на ефективността от контрола върху тях. Съдържанието на дисертацията в тази част логично води до предложения за подобряване

на счетоводно-информационното осигуряване на управлението на търговските банки за платежните операции и инструменти.

На *трето място*, оценяваните практико-приложни резултати на докторския труд се откриват в още едно направление. В контекста на тематиката докторантът разработва модел за управление на счетоводната информация за платежните операции и инструменти в търговските банки. Обоснована е необходимостта от разработването на такъв модел, представени са неговите структура и съдържание и се обосновава приложението му в търговските банки.

3. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Съдържанието на дисертационния труд и изследователските резултати в него, реализирани от докторант Маврова, убедително доказват неговата приложимост. В тази връзка са и следните по-важни приносни моменти:

Първо, към допълването и обогатяването на теоретико-концептуалните рамки при изследване на счетоводната информация в управлението на платежните операции и инструменти в търговските банки са относими: систематизацията и анализа на дефиниции и аргументация на понятията плащане, безналично плащане, електронни платежни инструменти и информация, представяна във финансовите отчети; систематизацията на принципите, лежащи в основата на отчетността за платежните операции и инструменти в търговските банки.

Второ, детайлно са представени и анализирани на емпирично ниво основни проблеми на разплащанията, при което са направени логични изводи, обобщения и са направени съответни препоръки в следните направления:

✚ при установен неразрешен овърдрафт и потребността от уреждане на задълженията към банката, респективно по отношение на нейните разходи;

✚ при разплащания с директен дебит - промени в банковия софтуер и в прилаганата практика за уведомяване на клиенти;

✚ оптимизация на процесите на счетоводното отчитане на платежните операции и инструменти в търговските банки посредством: използване на транзитни сметки при плащане в рамките на една и съща търговска банка; извънбалансово отчитане на поетия от банката на платеца ангажимент по депозирано съгласие за директен дебит; извънбалансово отчитане на акредитив с покритие – в банката на платеца и на блокирани суми по запорирани сметки на банкови клиенти;

✚ разширяване на аналитичното счетоводно отчитане на сметките за отчитане на привлечени средства за нуждите на управлението (по ЕИК и по сектори);

Трето, с подчертан методологически характер са предложено от докторанта моделно разграничаване на контролните действия в хода на разплащателния процес; опита на докторанта да разработи модел за управление на информацията, касаеща безналичните плащания; представения модел за управление на информацията, насочена към риск мениджмънта.

Внимателното запознаване с разработката води до заключението, че в резултат на цялостното самостоятелно и задълбочено изследване на реално съществуващ проблем са изпълнени поставените изследователски задачи и е постигната поставената цел.

Приложената библиографска справка показва познаване от автора на специализираните литературни и други източници, като изданията са коректно цитирани.

4. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът прилага по процедурата за защита 8 публикации, 6 от които са представени на научни конференции и семинари, пет от които с международно участие, като всички са публикувани. Публикациите са направени в периода 2014-2020 год., те съответстват на проблематиката на дисертационния труд и са достатъчни по обем.

Повечето публикации са самостоятелни /7 на брой/ и очертават научно-изследователските търсения и постепенното разширяване на обхвата на изследователските интереси на докторанта при подготовката на докторската дисертация.

5. Оценка на автореферата

Представеният автореферат е в обем от 36 страници и отразява основните съдържателни елементи от дисертационния труд, използваният инструментариум и постигнатите изследователски резултати.

Считам, че приносите, посочени в приложената справка, обективно отразяват научно-изследователските постижения в дисертационния труд.

6. Препоръки

В своите бъдещи публикации, съдържащи научно-теоретични изследвания, докторантът би могъл да акцентира върху полемичното разглеждане на проблемите с открояване на собственото си виждане. Освен това бих препоръчала да публикува в наши и чуждестранни специализирани издания.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд показва, че докторантът Десислава Георгиева Маврова притежава задълбочени теоретико-методически знания и способности за самостоятелни научни изследвания, както и за техния анализ и интерпретиране. Дисертационният труд съдържа научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за неговото прилагане.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните дисертационен труд,

автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен 'доктор'* на Десислава Георгиева Маврова – редовен докторант към Департамент „Икономика“ в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, научна специалност Счетоводна отчетност, контрол и анализ на стопанската дейност /счетоводство и одитинг/.

София

01.09.2021 г.

проф. д-р Иванка Данева